VEDLEGG

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Kommunal- og forvaltningskomiteen i Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026OSLO

Deres ref	Vår ref	Dato
		1.oktober 2026

Representantforslag 281 S (2025-2026) fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Kristian August Eilertsen, Rune Midtun, Bjørn Larsen og Helge André Njåstad om egenbetaling for tolketjenester etter tre års opphold i Norge

Jeg viser til brev fra kommunal- og forvaltningskomiteen 13. mai 2026 med anmodning om min uttalelse av representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Sylvi Listhaug, Kristian August Eilertsen, Rune Midtun, Bjørn Larsen og Helge André Njåstad, om egenbetaling for tolketjenester etter tre års opphold i Norge.

Forslagsstillerne presenterer et forslag hvor Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til nødvendige lovendringer slik at utlendinger selv må betale for tolketjenester etter at de har hatt opphold i Norge i tre år, med unntak av situasjoner som krever øyeblikkelig hjelp og helsehjelp. Nedenfor følger min uttalelse og vurdering av forslaget.

Om tolkeloven og økning i antall tolkeoppdrag
Bruk av tolk i offentlig sektor ble fra 1. januar 2022 regulert i lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven). Lovens formål er å bidra til å sikre rettssikkerhet og forsvarlig hjelp og tjenester for personer som ikke kan kommunisere forsvarlig med offentlige organer uten tolk. Loven skal også bidra til å sikre at tolker holder en faglig forsvarlig standard.

Tolkeloven § 6 regulerer når offentlige organer har en plikt til å bruke tolk. For det første skal offentlige organer bruke tolk når det følger av lov, for eksempel i forbindelse med straffesaker og helse- og omsorgstjenester. For det andre skal offentlige organer bruke tolk når det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste. Det er det offentlige organet som selv vurderer om de har en plikt til å bruke tolk i hvert

enkelt tilfelle. For tilfeller som faller utenfor disse to kategoriene, kan det offentlige organet likevel benytte tolk, men de har ikke en plikt til det etter loven. Loven regulerer ikke en rettighet for den enkelte til tolk.

God kommunikasjon er en forutsetning for at det offentlige skal lykkes med å yte gode og forsvarlige tjenester til hele samfunnet. I flere tilfeller hvor det er språkbarrierer vil tilrettelegging av informasjon ved bruk av tolk, være avgjørende for å nå deler av befolkningen som ikke behersker norsk eller ikke kan kommunisere på norsk talespråk. På denne måten kan det offentlige bidra til å forebygge misforståelser og sikre at borgerne mottar korrekte tjenester, noe som også kan føre til et sterkere tillitsforhold mellom befolkningen og myndighetene.

Hovedmålet med innføringen av tolkeloven i 2022 var å tydeliggjøre offentlige organers ansvar for å bruke tolk og å bidra til en kvalitetsreform på tolkefeltet ved å stille krav om å bruke kvalifisert tolk der det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet og for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste. Innføringen av kravet om å bruke kvalifiserte tolker skulle styrke kvaliteten på tolkeoppdrag som utføres i offentlig sektor. God kvalitet på tolkingen bidrar til effektive offentlige tjenester og riktige avgjørelser, og vil øke tilliten til tolketjenesten. Innføringen av loven skulle også bidra til at befolkningen får tilgang til tolk når det er nødvendig.

Forslagsstillerne peker på tall fra IMDi som viser en økning i antall tolkeoppdrag i perioden fra 2021 til 2025, og mener dette viser at det i all hovedsak er språkbarrierer som er den store årsaken til de økte utgiftene man ser, for eksempel i helsetjenesten. Jeg vil peke på, slik forslagsstillerne også nevner, at deler av økningen sannsynligvis skyldes det store antallet fordrevne fra Ukraina som har kommet til Norge i denne perioden. En annen årsak til noe av økningen er trolig innføringen av offentlige organers plikt til å benytte tolk i tolkeloven i 2022. Jeg vil også peke på at forslagsstillerne viser til en økning av tolkeutgifter hos de regionale helseforetakene særskilt, men at forslaget som fremmes om betaling av tolketjenester gjør unntak for situasjoner som krever øyeblikkelig hjelp og helsehjelp. Jeg forutsetter at et slikt unntak vil omfatte spesialisthelsetjenesten som de regionale helseforetakene sørger for. Forslaget vil derfor ikke bøte på de økte utgiftene til de regionale helseforetakene som nevnes av representantene.

Vurdering av egenbetaling for tolketjenester etter tre års opphold i Norge
Ved innføringen av tolkeloven i 2022 ble det vurdert om det skulle innføres egenandel for bruk av tolketjenester. I høringen av lovforslaget ble det ikke foreslått å innføre en slik egenandel, men det ble bedt om høringsinstansenes syn på om det burde innføres i tilfeller der hensynet til rettssikkerhet og forsvarlig hjelp og tjeneste ikke gjør seg gjeldende. 25 av 27 høringsinstanser som uttalte seg var negative til å innføre en ordning med egenandel, og i Prop. 156 L (2020–2021) *Lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven)* ble det ikke foreslått å innføre en ordning med egenandel i tolkeloven. Departementet ga følgende vurdering:

«Et krav om egenandel kan føre til mindre bruk av tolk. Dette kan på den ene siden innebære at brukere ikke ber om tolk dersom de ikke har et reelt behov for det eller at brukere i slike tilfeller bærer deler av kostnaden ved bruk av tolk. På den andre siden kan det også føre til at brukere som trenger tolk, ikke ønsker det fordi det koster penger. Dette kan få konsekvenser i form av at det ikke brukes tolk når det er behov for det, noe som blant annet kan medføre flere uriktige avgjørelser, mer klagebehandling og lavere tillit mellom brukere og det offentlige.

En ordning med egenandel for tolketjenester vil flytte deler av offentlige organers kostnader til tolketjenester over på brukerne og kan på den måten bidra til besparelser. Samtidig vil en slik ordning innebære administrasjonskostnader for organet, blant annet til innkreving. En ordning med egenandel kan også ha en betydelig kostnadsside ved at det kan bli flere uriktige avgjørelser hvis det benyttes tolk i færre tilfeller. Dessuten kan en slik ordning trolig føre til mindre bruk av tolk, også i tilfeller der bruk av tolk er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste. Dette vil ikke samsvare med formålet med tolkeloven.

(…)

At det ikke innføres en ordning med egen andel for tolketjenester betyr at tolkeloven ikke skal gi hjemmel for dette. Forslaget er ikke til hinder for at det kan kreves egenandel eller delvis dekning av utgiftene til tolk i enkelte saker eller sektorer, men da må det være hjemmel for dette i annen lov.»

Jeg vurderer at de samme momentene gjør seg gjeldende i forslaget fra representantene i denne saken, og som dermed taler imot forslaget om egenbetaling for tolketjenester etter tre års opphold i Norge. I tillegg til de ovennevnte momentene kan en ordning med krav om betaling for tolketjenester for avgrensede tilfeller være krevende å administrere og vil innebære administrasjonskostnader for staten eller kommunene. Det vil også føre til forskjellsbehandling av brukere av tolketjenester og risiko for sosial ulikhet.

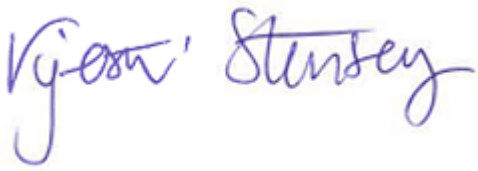
Norges internasjonale forpliktelser og menneskerettighetene setter også skranker for hvilke tilfeller et slikt krav om betaling for tolketjenester kan gjelde for. Blant annet følger det av den europeiske menneskerettskonvensjonen artikkel 6 nr. 3 at enhver som blir siktet for en straffbar handling har rett på vederlagsfri bistand av en tolk hvis personen ikke kan forstå eller tale det språket som blir brukt i retten. Videre kan muligheten for krav om betaling for tolketjenester for tolkeoppdrag som involverer barn være begrenset av Barnekonvensjonen.

Jeg vurderer videre at det fremgår klart av tolkeloven for hvilke tilfeller det offentlige organet har en plikt til å benytte tolk, og at offentlige organer i mange tilfeller ikke vil ha en slik plikt. Dersom det ikke følger direkte av sektorlovgivningen, har organet en plikt kun når det er nødvendig å bruke tolk av hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og

tjenester. Plikten vil typisk inntre i prosesser som leder fram til avgjørelser av inngripende karakter, situasjoner der det formidles viktig informasjon til eller fra enkeltpersoner og andre saker med stor betydning for den enkelte. En plikt til å bruke tolk vil som regel ikke gjelde dersom partene kan kommunisere forsvarlig på norsk eller et annet språk, for eksempel engelsk. En plikt til å bruke tolk vil bare i særlige tilfeller gjelde i kontakt med minoritetsspråklige som har norsk statsborgerskap eller som har fullført norsk grunnopplæring eller annen utdanning på norsk, fordi de fleste vil ha gode nok norskferdigheter til at kommunikasjon på norsk anses forsvarlig.

På denne bakgrunnen er min vurdering at regjeringen ikke bør se på lovendringer slik at utlendinger selv må betale for tolketjenester etter at de har hatt opphold i Norge i tre år med unntak av situasjoner som krever øyeblikkelig hjelp og helsehjelp.

Med hilsen

Kjersti Stenseng